

Husmændene fik ikke Testationsret den Gang af den simple Grund, at der eksisterede ikke Husmænd, som vi nu kende dem, nemlig som Jordbrugere, de sad som Indsiddere omkring i Gaardene. Der var i saa godt som alle Gaarde den Gang en Inderstue, hvor disse Indsiddere sad, og de fik saa paa den fælles Bymark — den Gang var det jo Fællesdrift — et Par Køer og et Faar græsset og undertiden ogsaa et Svin med paa Olden under den Mands Bomærke, som de sad til Huse hos. Jord havde de ikke, de vare Indsiddere og havde deres Indtægt ved Dagleje og paa anden Maade og ved de Kreaturer, de fik græssede frit paa den fælles Bymark. Det var først ved Udskiftningen, at Husmændene fik deres eget Jordbrug. De sad jo som Inderster og fik, som jeg sagde før, deres Kreaturer frit græssede paa den fælles Bymark, men da Udskiftningen kom, kunde de ikke længere faa Kreaturerne græssede paa den Maade, og der blev saa tillagt dem smaa Jordlodder, hvorpaa de kunde føde et lignende Antal Kreaturer, som de i Forvejen havde haft fri Græsning til paa den fælles Bymark.

Det var ret vanskeligt den Gang for Selvejere at bevare deres Ejendomsret og deres Testationsret, den blev angreben paa mange forskellige Maader, og hvis vi ville efterse gamle Retshandeler, kunne vi se, hvorledes de dels ved købte Vidner og dels ved at blive dømt for ulovlig Skovhugst ere blevne fradømte Ejendomsretten. Man kan finde ikke saa faa Eksempler paa, at der er lagt Træ over paa en Mands Ejendom, og at han saa er bleven dømt for ulovlig Skovhugst. Man har paa mange Maader søgt at faa ham fradømt Ejendomsretten for at faa ham ind under Godset igen som Fæster. Derfor har der ogsaa fundet Forbedringer Sted med Hensyn til Testationsretten, idet man har faaet den ind under mere faste Former, saaledes ved Forordningen af 22. November 1837 for, som det hedder i denne Forordning, at undgaa de mange unyttige Retstrætter, der komme frem. Men det var ikke alene ved denne Forordning, man søgte at værne om den Ret, de havde faaet ved Testationsretten, man fik ogsaa Øjet op for, at det var heldigt, om den blev udvidet og f. Eks. kom til at gælde for Enker og Enkemænd, som sad i uskiftet Bo, imod at deres Arvinger selvfølgelig beholdt den Arvelod, Fædrene- eller Mødrenearv, der var falden efter den afdøde. Det blev ogsaa bestemt, hvor meget der kunde forbe-

holdes Enker af Fællesboet osv. Desuden blev Reglerne for at bevare Testationsretten mere faste.

Ved Forordningen af 21. Maj 1845 blev der igen gjort nogle Forandringer, som dog ikke vare saa betydelige som ved Forordningen af 1837. Først ved Plakat af 17. Marts 1847 blev Testationsretten paa ny betydelig udvidet. I Forvejen gjaldt den kun for Gaardejere, d. v. s. Ejere af 1—12 Tdr. Hartkorn, men nu blev den udvidet til ogsaa at gælde for Ejere af over 12 Tdr. Hartkorn, dog ikke Sædegaardsejere, for hvem det blev ved de tidligere Forordninger. De fik ikke den samme udvidede Ret til fuldt ud at kunne testere. Ved Forordningen af 1837 og ligeledes ved Plakat af 1847 har man udvidet Testationsretten dels udad dels opad, men Husmændene fik endnu ikke Testationsret. Men jeg maa dog gøre opmærksom paa, at medens Ständerforsamlingerne behandlede Forslag, som senere blev til Love, var der Forslag fremme om at udvide Testationsretten til Husmænd, idet Ständerforsamlingerne gik ud fra, at der dog maatte sættes en Grænse for, hvor langt ned der kunde gaas, og de mente, Grænsen kunde sættes ved $1\frac{1}{2}$ Td. Land boniteret Jord. Da Forslaget kom til Kancelliet, mente man der, at det skulde være Hartkornet, der skulde danne Grænsen, og at Grænsen skulde sættes ved 4 Skæpper Hartkorn. Men Rentekammeret, som var tredie Instans, satte sig derimod. Dette bøjede Kancelliet sig for, og Sagen blev saa foreløbigt behandlet videre under Forudsætning af, at Grænsen nedad skulde være ved $1\frac{1}{2}$ Td. boniteret Jord. Men da Forslaget endelig kom til Afstemning i den jyske Ständerforsamling, faldt det med en Minoritet af 20 Stemmer mod 22, og naar det faldt, var det egentlig nærmest, fordi man mente, at for Øjemedets Skyld passede ikke den samme Testationsret for Husmænd som for Gaardmænd, fordi hine den Gang ikke vare saa dygtige Jordbrugere, at de kunde leve af deres Husmandsbrug. De betragtede det den Gang som et Bierhverv, hvorimod de skulde have deres større Indtægter udenom, ved forskelligt Arbejde. Havde de den Gang som nu kunnet leve af deres Jordbrug, vilde de sikkert i 1847 have faaet deres Testationsret.

Nu hvilede Spørgsmaalet igen. Der blev ikke rørt ved Testationsretten før ved Loven af 24. Marts 1899 angaaende Jord til Landarbejdere. Da ansaa man det for formaalstjenligt at indføre en Bestemmelse om, at disse Husmænd kunde bevare deres